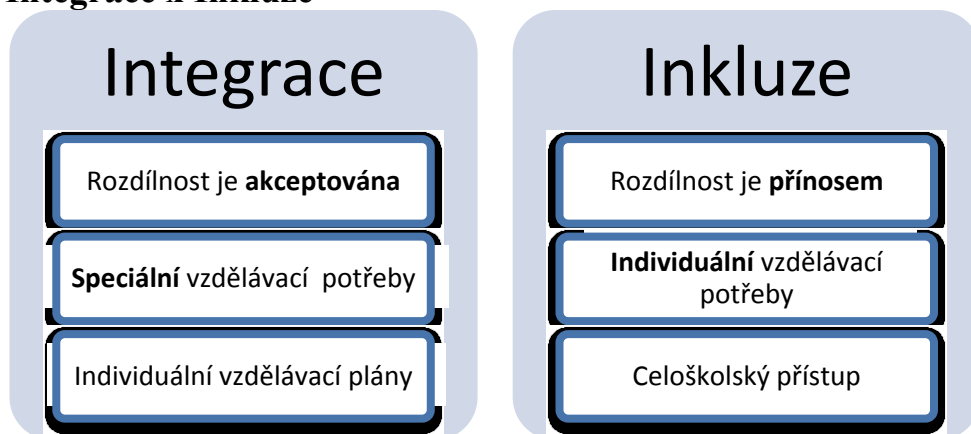

Inkluzivní trendy v současné etopedii

Nálepka jako bariéra socializace, předcházení nálepkování, relativita posuzování chování

Integrace x Inkluze

Role speciální pedagogiky v inkluzivním konceptu

- předcházet vytváření bariér ve vzdělávání (školnímu neúspěchu)
- snižovat rizika sociální exkluze
- stěžejní působení je v podmínkách škol hlavního proudu

Perspektiva a posilování edukačních příležitostí x nálepka u dítěte s PCHE

Snaha vyloučit překážky, kt. by mohly bránit naplňování potencialit žáka v jeho cestě k dospělosti a nezávislosti. Takovou překážkou mnohdy označení dítěte nálepkou, kt. je negativně vnímána dítětem i jeho okolím

Nálepkování/ etiketizace/labelling

- „nálepkou“ – označení dítěte, za dítě s problémem, s problémovým chováním, s poruchou chování
- etiketizace odklání pozornost od příčin daného chování
- negativní stigma podporuje tendence dětí s poruchami chování cítit se nešťastně, podhodnocovat své

Negativní vlivy na osobnost žáka

- dítě s PCHE má tendenci cítit se nešťastně, podhodnocovat své výkonnostní možnosti, mívají problémy v navazování vztahů a jejich vztah k sobě i druhým mívá negativní charakter
- negativní signály, kt. v sociální interakci dostávají z vnějšího okolí, postupně ovlivňují negativně sebeobraz => vliv na aspirační cíle
- rizika, kt. nálepka přináší se mohou stát bariérou na cestě k perspektivní socializaci

Relativita posuzování chování - faktory

1. Interaktivní vlivy

- subjektivní posouzení - ! vlastní příčinou může být interakce s posuzovatelem
- vztah s negativním nábojem – negativní pocity znemožňují objektivní posouzení a najít perspektivního řešení konkrétního problému
- „bludný kruh“ problémového chování – vzájemné odmítání

2. Sociokulturní standarty

- normy komunity, ve které dítě žije
- očekávání sociální skupiny
- konflikt norem komunity/ rodiny a školy

3. Sociální kontext životní situace jedince

- narušení /trhliny v celkovém sociálním systému (elementy – osobnost dítěte, komunita, škola)
- životní situace dítěte (nevyhovující, ohrožující)
- vnímání PCH v kontextu způsobů, jakými se
- s dítětem jedná, jak k němu přistupuje okolí (rodiče, sourozenci, učitelé, spolužáci ...)
- úprava životní situace jako intervence

Předcházení nálepkování – „soft“ přístupy/terminologie

označování dětí/žáků s PCHE dle současné terminologie – soft přístupy

- a) odráží inkluzivní charakter pojetí problematiky nežádoucího chování – primární zaměření na perspektivu
- b) vyjadřují důvěru v odpovědnost pedagogů a laších odborníků při podpoře těchto dětí – PCHE jako časově omezená výzva
- c) odpovídají společenskému vývoji – přístup ke vzdělávání pro všechny

Potíže s chováním

Problémy s chováním

Behavioral Difficulties

Provokující žák/Challenging pupil

Nápadné chování/Verhaltensauffälligkeiten

Dispozice k poruchám chování

- snaha předcházet nálepkování
- hledání souvislosti mezi poruchou chování a sociálním okolím
- orientace na pedagoga a jeho zodpovědnost za perspektivu žáka s problémy
- hledání lépe fungujících postupů (v edukaci)

SYNDROM ŠKOLNÍHO NEÚSPĚCHU (Stuchlíková)/ SYNDROM NAUČENÉ BEZMOCNOSTI (Helus)

- postojový komplex vyplývající z předchozích zkušeností jedince s neúspěchem
- neúspěch je zvnitřněn a stává se významným vnitřním faktorem ovlivňujícím jednání a prožívání (dítě má neúspěchy, okolí si na to „zvyklo“, neklade na něj vyšší nároky, nemotivuje ho)
- vědomí školního neúspěchu spolu s nízkým sebevědomím, pocitem studu, ponížení a úzkostí mají pro žáka hluboké a trvalé psychologické následky
- zpravidla to končí PCH, PE, záškoláctvím (latentní záškoláctví = denní snění – odmítnutí školy)
- důsledky – nekomunikativnost, nenaslouchání, citová závislost na učiteli, uzavřenost, neschopnost požádat o pomoc...
- uzavírá se primární kruh neúspěchu (dítě touží po úspěchu, snaží se, ale má strach – zklamává)
- sekundární selhávání na podkladě reakcí okolí (nepředpokládá se úspěch, okolí nečeká na odpověď)

- slabší žáci dostávají méně příležitostí pro rozvedení odpovědi, učitelé bývají netrpěliví, berou mu slovo, kárají, nepřesnou odpověď považují za selhání => posílení negativních emocí
- je nutný systémový přístup – zapojit všechny participující osoby (žáka s prožitkem neúspěchu, spolužáky, učitelský sbor, rodinu, poradenský systém)

Literatura k tématu

HELUS, Zdeněk. *Dítě v osobnostním pojetí : obrat k dítěti jako výzva a úkol pro učitele i rodiče*. 2., přeprac. a rozš. vyd. Praha : Portál, 2009. 286 s. ISBN 9788073676285.

STUHLÍKOVÁ, Iva. *Zvládání emočních problémů školáků*. Vyd. 1. Praha : Portál, 2005. 170 s. ISBN 8071785342.

OAKLANDER, Violet. *Třinácté komnaty dětské duše : tvořivá dětská psychoterapie v duchu Gestalt terapie*. Vyd. 1. Dobříš : Drvoštěp, 2003. 261 s. ISBN 8090330606.